

УДК 338.488.2:640.412

JEL Classification: I12,O35,L83L84,Z39

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2023-3.91.11>

Анатолій Вдовічен, д.е.н., професор,
<https://orcid.org/0000-0002-4496-6435>

Олександр Воробйов, магістр,
Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
м. Чернівці

ІННОВАЦІЇ В СФЕРІ СПА-ПОСЛУГ ГОТЕЛЮ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. Швидкий темп життя сучасної активної людини, бурхливий розвиток технологій, погіршення екологічного стану, тривожність та безсоння, психологічні розлади, пов'язані з військовою агресією та багато інших факторів спонукають туристів більше уваги приділяти своєму здоров'ю та відпочинку й обирати готелі, де надаються СПА-послуги. СПА – це місце, де можна відновити свій емоційний стан, поліпшити психічне та фізичне здоров'я, підвищити соціальну активність і творчість, використовуючи цілющі дари природи, різні види масажу, омолоджуючі процедури. **Мета дослідження** – аналіз інновацій в сфері СПА-індустрії та впровадження новітніх технік і новаторських процедур у готелях України. **Методологія.** Методика проведення досліджень ґрунтувалась на застосуванні системного аналізу інновацій, які розроблені та впроваджені в міжнародних СПА-центрах, таких як Palazzo Fuggi, Italy; Soneva Jani, Maldives; Rakha, Thailand; Park Igls, Austria. Для здійснення теоретичних узагальнень та висновків про сутність інновацій в сфері СПА-послуг застосовано абстрактно-логічний метод.

Результати. У статті проаналізовано основні напрями інноваційної діяльності та надана їх характеристика. Розглянуто значення інновацій в сфері СПА-індустрії та визначено важливі чинники, які необхідно враховувати при наданні послуг: клієнтоорієнтованість, орієнтація на процес та безперервне вдосконалення. Визначено основні підходи, на які потрібно орієнтуватись підприємству при наданні СПА-процедур, а саме персоналізація, підбір професійної команди та інноваційні СПА-послуги. Наведено класичні та інноваційні послуги оздоровлення із зазначенням цілющого ефекту. Визначено основні види масажу. Надано характеристику неінвазивним процедурам, під час яких використовується сучасне обладнання і при цьому не потрібна госпіталізація пацієнта до стаціонару та швидкі строки реабілітації (Ultherapy, CoolSculpting). Наведено характеристику інноваційного обладнання для релаксації та оздоровлення.

Практичне значення. На основі проведеного аналізу та вивчення інновацій в сфері СПА-послуг запропоновано сучасні новаторські процедури, які дозволять

враховувати потреби клієнтів та розширяють спектр додаткових послуг. **Перспективи подальших досліджень.** Розвиток СПА-індустрії потребує постійного вдосконалення. При подальших дослідженнях важливо конкретизувати та вивчити потреби споживачів України в проведенні косметологічних, оздоровчих послуг та детокс-процедур; проаналізувати якість СПА-послуг у готелях України та здійснити впровадження інноваційних технологій на підприємствах готельного господарства.

Ключові слова: сфера гостинності, СПА-індустрія, послуги, інновації.

Кількість джерел: 11; *кількість таблиць:* 2.

Anatolii Vdovichen, Doctor of Economics, Professor,

<https://orcid.org/0000-0002-4496-6435>

Oleksandr Vorobyov, Master's degree student,

Chernivtsi Institute of Trade and Economics of SUTE, Chernivtsi

INNOVATIONS IN THE SPHERE OF HOTEL SPA SERVICES

Summary

The article provides an analysis of innovations in the SPA industry and implementation of the latest techniques and innovative procedures in Ukrainian hotels. The fast pace of life of a modern active person, the rapid development of technologies, the deterioration of the ecological state, anxiety and insomnia, psychological disorders associated with military aggression and many other factors encourage tourists to pay more attention to their health and rest, choose hotels that provide SPA services. SPA is a place where one can restore one's emotional balance, improve mental and physical health, increase social activity and creativity using healing treasures provided by the nature, various types of massage, rejuvenating procedures. The research methodology was based on the application of a system analysis of innovations developed and implemented in international spa centers such as Palazzo Fuggi, Italy; Soneva Jani, Maldives; Rakxa, Thailand; Park Eagles, Austria. An abstract-logical method was used to make theoretical generalizations and conclusions about the essence of innovations in the field of spa services.

The main areas of innovative activity are analyzed and their characteristics are provided. The importance of innovations in the field of SPA industry is considered and important factors that must be taken into account when providing services are determined. The main approaches that the company needs to focus on when providing SPA procedures have been determined. Classic and innovative wellness services with an indication of the healing effect are given. The main types of massage are defined. The characteristics of non-invasive procedures during which modern equipment is used and at the same time hospitalization of the patient to a hospital and quick rehabilitation periods are not required (Ultherapy, CoolSculpting). The characteristics of innovative equipment for relaxation and recovery are considered.

Based on the analysis and study of innovations in the field of SPA services, the authors have proposed modern innovative procedures, which take into account the needs of customers and expand the range of additional services.

Keywords: the field of hospitality, SPA-industry, services, innovations.

Number of sources – 11, *number of tables* – 2.

Постановка проблеми. В умовах ринкової економіки сфера послуг займає домінуюче становище, важливою складовою якої є надання готельних послуг. При жорсткій конкуренції готелі ведуть боротьбу за кожного споживача, використовуючи модернізацію засобів розміщення як в технологіях, так і у свідомості. Інновації виступають як стимул для подальшого розвитку готельного бізнесу, дають змогу підприємствам не тільки займати лідируючі положення у своїх ринкових сегментах, але й відповідати світовим стандартам готельного обслуговування [1]. Основні напрями інноваційної діяльності наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні напрями інноваційної діяльності [7]

<i>Інновації</i>	<i>Характеристика</i>
Нововведення	Послуги, «нові в усьому світі», ринки яких ще точно не визначені та не мають розмірів.
Нові види діяльності	Нові послуги, традиційні для одних соціальних груп, які створюють можливість залучати до форми споживчої діяльності інші соціально-споживчі групи населення
Нова послуга для існуючого ринку	Нова додаткова послуга на тому ж сегменті ринку для вже існуючих споживачів, яка раніше цією організацією сфери послуг не надавалася
Розширення номенклатури пропонованих послуг	Додавання до існуючої лінії обслуговування послуг, що збільшують поточну пропозицію, розширення номенклатури послуг
Покращення продукту	Зміна певних характеристик послуг, щоб забезпечити споживачам кращу якість або для збільшення цінності послуги
Зміна стилю послуги	Категорія включає оновлення будівлі або приміщення, нову уніформу співробітників, новий логотип або слоган закладу тощо. Як результат, формується новий імідж послуги та її виробника, їхні нові якісні характеристики

Особливого значення в сучасних умовах набувають інновації СПА-сервісу, адже СПА-послуги є невід'ємною частиною індустрії

гостинності. Інновації в сфері послуг мають свої особливості, адже це впровадження нових концепцій, ідей, вдосконалення технологій та обслуговування, навчання персоналу. Важливі чинники, які потрібно враховувати при наданні послуг:

- клієнтоорієнтованість – потрібно не тільки задовольнити потреби споживача, а й перевищити очікування клієнта;
- орієнтація на процес – покращення та адаптація продукту та послуги шляхом використання нових технологій або нових методів організації надання послуг;
- безперервне вдосконалення – дослідження новаторських технологій та пошук актуальних тенденцій в галузі СПА-індустрії.

Сьогодення характеризується урбанізацією, бурхливим розвитком технологій та швидким темпом життя, зменшенням частки природного середовища, погіршенням екологічного стану. Це впливає на потребу споживачів в якісному відпочинку та оздоровленні. Туристи, які зупиняються в готелях, стають щораз більш вимогливими. Сучасні клієнти зосереджені на пошуку комфорту та здорового відпочинку, як фізичного, так і психологічного. У зв'язку з цим особливого значення набуває розвиток СПА-послуг.

Зосередженість на наданні інноваційних СПА-послуг дозволить підприємству підвищити свою конкурентоспроможність і зайняти відповідну нішу на ринку готельних послуг.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції та перспективи впровадження інноваційних технологій на підприємствах готельного господарства розглянуто у працях таких науковців, як Є. В. Барабаш, А. О. Глебова, К. В. Паламарек, В. С. Новіков, Л. І. Саненко, О. Л. Романовська, В. К. Федорченко, Л. Т. Струтинська, І. М. Мініч, В. А. Зінченко [1-2; 8]. О. М. Мочульська, А. Г. Шульгай, О. А. Ошлянська в своїх роботах приділили увагу питанням розвитку медичного та лікувально-оздоровчого спа-туризму в світі [3]. В. Ф. Кифяк зазначає, що одним із основних факторів інвестиційної привабливості готелів є рекреація і туризм [7]. Nagy Andrea дослідила розвиток СПА-індустрії в готелях Румунії [4]. М. І. Габа досліджує роль та

значення СПА для туристичної діяльності [5]. В проаналізованих наукових публікаціях вчених не приділяється належна увага дослідженню інноваційних рішень СПА-послуг та можливості адаптації їх в готелях України.

Формулювання цілей статті. Враховуючи існуючі світові інноваційні технології в сфері СПА-послуг, доцільно вивчити та дослідити можливість їх впровадження в готелях України з метою приваблення споживачів, підвищення конкурентоспроможності підприємства, покращення якості готельних послуг.

Аргументування актуальності поставленого завдання. Надання СПА-послуг передбачає створення для гостей готелю комфортних умов оздоровлення, досягнення гарного вигляду. За даними дослідження, найбільш затребуваними СПА-процедурами є масаж (75%) та фітнес-процедури (50%). Серед інших послуг популярністю користуються процедури догляду за тілом (48%), догляд за обличчям та Healthy-харчування (38%), манікюр та педикюр (30%), медитація (28%), таласотерапія, бальнеологічні процедури (18%), дерматологічні послуги (15%) і медичне тестування (4%) [5].

СПА – це оздоровчий комплекс процедур з лікувальними властивостями. При наданні послуг СПА використовують лікувальні грязі, морські водорості та спеціальні водні процедури. Це не просто косметичний догляд за шкірою, а цілий ритуал зі звільнення тіла від шлаків і активізації процесів обміну речовин в організмі. Зменшення захворювань, здатність постійно адаптуватися до життя з високим рівнем функціональності, стійкість та життєва сила є основними критеріями які обирають споживачі СПА-послуг. Дія СПА-процедур спрямована на оздоровлення та релаксацію всього організму загалом. Впливаючи через шкірний покрив, СПА-компоненти активізують процеси обміну речовин, покращують кровообіг, виводять токсини і шлаки з організму, поліпшують загальне самопочуття і насичують організм життєвою енергією. При відвідування СПА респонденти виділяють такі переваги, як детокс, підвищення впевненості та самооцінки, фактор гарного самопочуття, зменшення артеріального тиску і болей

при масажах, зменшення стресів і тривожності, зниження ваги, розслаблення за рахунок медитації [6].

Враховуючи досвід найкращих СПА-центрів 2023 року, за версією Condé Nast Traveller Spa (Palazzo Fiuggi, Italy; Soneva Jani, Maldives; Rakha, Thailand; Park Igls, Austria), визначено основні підходи в досконалому наданні СПА-послуг [10]:

I. Персоналізація. СПА-процедури дуже персоналізовані, оскільки кожен клієнт шукає СПА-центри з ретельно підібраними програмами для здоров'я та гарного самопочуття. Необхідно вивчати і прислухатись до потреб клієнта, щоб досягти високої якості обслуговування. Важливо створювати унікальні, авторські пропозиції. Впроваджувати індивідуальні послуги, адже це має додаткову цінність.

II. Підбір професійної команди з відповідним досвідом та кваліфікацією. SPA-оператор – фахівець, який забезпечує управління SPA-обладнанням (гідромасажна ванна, хамам *Raxul*) і проведення SPA-процедур. Він повинен вміти працювати на гідромасажному (ванни, душі), термальному обладнанні (лазня, сауна, хамам, терми тощо), виконувати SPA-процедури (масажі, обгортання, пілінги). SPA-терапевт – фахівець, який використовує методи діагностики і лікування засобами традиційної та альтернативної медицини. Це фахівець з вищою медичною освітою і зі спеціалізацією у напрямку СПА та Wellness, що має певний набір знань в сфері медицини, масажу і косметології, вміє індивідуально працювати з клієнтами.

III. Інноваційні СПА-послуги. Комфорт клієнтів можна підвищити за рахунок надання послуг за новими техніками та методиками, з використанням прогресивних технологій.

Виклад основного матеріалу. Спектр СПА-послуг у готелі варто формувати, враховуючи потреби клієнтів і світові тенденції розвитку СПА-індустрії. До традиційних СПА-процедур належать різні види саун (фінська, турецька тощо); джакузі та ванни (сольові, мінеральні, трав'яні); масажі; косметологічні процедури (маски, обгортання, пілінги); спелеокімнати (солетерапія).

Найпопулярнішими СПА-процедурами є масажі для розслаблення та усунення болей в спині. Основні види масажів наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Види масажу

<i>Вид масажу</i>	<i>Характеристика</i>
Класичний	Допомагає відновити сили. Класичний масаж рівномірно впливає на всі м'язи й тканини організму, тому допомагає: привести у норму тонус мускулатури, покращити рух крові та лімфи, зняти фізичну втому, позбутися напруги і стресу. Існує чотири традиційних техніки класичного масажу: погладження, розтирання, розминання, вібрація. В процесі процедури всі техніки чергуються між собою.
Аюрвердичний	Зняття м'язового і нервового напруження, поліпшення метаболізму на клітинному рівні, нормалізація енергетичних потоків. Аюрведичні техніки масажу засновані на глибокому опрацюванні м'яких тканин зі стимуляцією кровообігу і лімфотоків. Сеанс проводиться з приглушеним світлом, приємною музикою і великою кількістю ароматичних масел для максимального розслаблення.
Тайський	Зняття напруги м'язів і суглобів, полегшення симптомів деяких неврологічних захворювань, поліпшення рухливості, кровообігу і метаболізму тощо. Масаж поєднує в собі пасивну йогу, розтягування м'язів.
Стоунтерапія	Масаж проводиться з використанням теплих каменів вулканічного походження, багатих мікро- і макроелементами, які впливають на тіло. Вібраційний тип масажу використовується для опрацювання м'язів шиї, спини, ніг.
Медовий	Різноманітні техніки масажу доповнюються використанням цілющих властивостей меду різних сортів і витримки. Сприяє швидкому відновленню після травм і захворювань, допомагає при лікуванні хвороб легенів. Останнім часом щораз частіше застосовується для тонізуючого й антицелюлітного ефекту.
Косметологічний	Застосовується для профілактики старіння шкіри, позбавлення від сухості, поліпшення її кольору і загального стану.
Апаратний	Апаратні техніки краще опрацюють тканини, більш інтенсивні, покращують мікроциркуляцію і стимулюють вироблення еластину і колагену: вібромасаж, міостимуляція, гідромасаж.

СПА-індустрія в останні роки зазнала суттєвих змін. Перелік масажів розширюється. В оздоровчих цілях проводять масаж Tok Sen, де використовують дерев'яні молоточки для розбивання м'язових вузлів. У СПА-центрах, крім масажів, застосовують теплову терапію ReLounge Wave Mat, що забезпечує розслаблення м'язів завдяки відпочинку на спеціальному килимку. Використовують безконтактний компресійний костюм BallancerPro, що забезпечує лімфатичний масаж і тонізує шкіру.

СПА-процедури включають таласотерапію, медитацію, йогу, аюрведичну флотаційну терапію, танці у воді, звукові процедури (наприклад, шум води), акупунктуру, соляні скраби Мертвого моря, обгортання (грязьове, трав'яне, парафінове), ароматерапію, рефлексотерапію, візуалізацію аури, гіпнотерапію тощо. Аюрвердичний СПА базується на зборах трав, дієті, очищенні і йозі.

Таласотерапія використовує цілющі та корисні властивості моря і морського середовища. Кожна процедура детоксикації розроблена з використанням комбінації таких природних елементів, як морська вода, морська грязь, морські водорості або пісок. Окрім детоксикації, ці очищувальні елементи часто містять велику кількість мінералів, які, як відомо, мають багато терапевтичних переваг.

Інноваційною технологією є використання блоку The Somadome, що дозволяє поринути в стан медитації за допомогою кольору, вібрації та звуку. Розроблено близько 20 різноманітних програм The Somadome.

Звук, вібрація та ритми викликають глибоке розслаблення завдяки використанню Gharieni's Spa Wave Body Experience. Процедура дає такий же ефект, як і медитація, і підходить для людей, які мають тривожність і не можуть сконцентруватись.

Для очищення та омолодження шкіри розроблено IDome Detox Booster або MLX i3 Dome від Gharieni. Найновіша пропозиція поєднує плазмову та світлову терапію з інфрачервоною технологією. Це потрійна детокс-терапія. Технологія дальнього інфрачервоного випромінювання стимулює метаболізм організму за допомогою довгохвильового інфрачервоного випромінювання через MLX i3 Dome. Водночас апарат плазмової та світлової терапії забезпечує видиме омолодження та детоксикацію шкіри. Застосовуючи електрично негативно заряджені іони, отримані з навколишнього повітря, плазмотерапія стимулює метаболізм клітин, покращує стан проблемної шкіри та підвищує життєвий тонус.

Ультерапія (Ultherapy) — це неінвазивна процедура, яка використовує ультразвукову технологію для підтяжки шиї, підборіддя та брів — зон, які мають тенденцію найбільше виявляти вік. Ця безхірургічна процедура допомагає стимулювати вироблення колагену, який є ключовим для молодого вигляду. Використання спеціального обладнання на основі ультразвукової технології робить цю терапію єдиним неінвазивним варіантом підтяжки обличчя.

У СПА застосовують неінвазивний підхід до втрати жиру, який не потребує жодних розрізів, а замість цього просто заморожує жирові клітини в цільових ділянках – CoolSculpting.

Сучасним напрямом у наданні СПА-послуг є використання ін'єкцій вітамінів, наприклад Beauty В або COQ10. Використання коензимів стимулює регенерацію клітин; сприяє покращенню енергетичного обміну; виведенню з організму шкідливих вільних радикалів, тим самим запобігаючи пошкодженню клітин; надає шкірі пружність та еластичність.

При відвідуванні СПА-центрів набуває популярності цілісна оцінка стану здоров'я за допомогою біорезонансного тесту, який вимірює частоту серцевих скорочень і аналізує стан мозку, рівень імунітету, ефективність травлення та ендокринну систему. На основі отриманих даних розробляють і пропонують клієнтам індивідуальні процедури, які можуть мати комплексний характер, детокс-спрямування або медичний СПА.

Інноваційними технологіями в сфері СПА-послуг є терапія NAD+, або «фонтан молодості», озонотерапія, плазмотерапія, кріотерапія та терапія стовбуровими клітинами.

Щораз більше уваги приділяється розробленню інноваційного обладнання для надання СПА-послуг [11]. Для досягнення стану глибокої релаксації використовують спеціальні медичні апарати для стимуляції дихального ритму гостя – релаксійне ліжко Cocooning, ліжко Inviion Aquaveda (AQUA + AyurVEDA) та шезлонг 4 Senses.

Healing Liquid Pool – це гідромасажна ванна, в якій коливання у воді генеруються виключно звуковими хвилями. Це дозволяє уникнути необхідності використовувати систему труб і форсунок для створення ефекту виру, зон, які можуть бути схильні до росту

бактерій. Додатковим елементом Healing Liquid Pools є геліотерапія, яка персоналізовано розробляється для кожного гостя.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямку. На сьогодні ринок готельних послуг має високу конкуренцію. Тому, проектуючи готель, варто обрати інноваційні послуги, які дозволять зайняти вигідну нішу та відкрити конкурентоспроможний заклад. При виборі готелю споживач звертає увагу не тільки на умови проживання, а й на спектр додаткових послуг. Щораз більше туристів обирають готелі зі СПА-центрами.

СПА – це професійно підготовлене місце, де кожен може відновити свій емоційний стан, психічне та фізичне здоров'я, підвищити соціальну активність і творчість, використовуючи цілющі дари природи, різні види масажу, омолоджуючі процедури. Сьогодні СПА-центри зосереджуються на широкому спектрі косметичних і оздоровчих процедур. В умовах безперервних економічних змін інновації стають основним чинником, що сприяє динамічному розвитку та підвищенню результативності функціонування підприємств готельного господарства. Інновація означає «досягнення чогось нового» і «перетворення мрій в реальність». На жаль, на відміну від світових тенденцій розвитку, підприємства готельного господарства України характеризуються низькою інноваційною активністю через високу вартість інноваційних розробок і відсутність адаптації підприємства до інновацій. Отже, з огляду на вищезазначене, актуальним є впровадження інноваційних технологій на підприємстві готельного господарства. Це допоможе покращити якість обслуговування, підвищить конкурентоспроможність підприємства, зацікавить споживачів, а відповідно, і збільшить кількість постійних клієнтів. За умови правильного застосування таких інновацій готель зможе збільшити свої прибутки.

Список використаних джерел:

1. Барабаш Є. В. Інноваційні технології в готельному бізнесі. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/barabash.htm
2. Глебова А. О. Інноваційні технології у туристичній галузі. URL: http://tourlib.net/statti_ukr/glebova2.htm
3. Мочульська О. М., Шульгай А. Г., Ошлянська О. А. Сучасні тенденції, детермінанти та перспективи розвитку медичного та лікувально-оздоровчого spa- та wellness-туризму в

світі. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2019. № 3 (81). С. 57-60.

4. Nagy Andrea. The Orientation towards Innovation of Spa Hotel Management: The Case of Romanian Spa Industry. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*. 2014, pp. 425-431.

5. Габа М. І. Інвестиційні тенденції розвитку «спа» та «wellness» туризму. *Інвестиційно-інноваційна діяльність. Інтелект XXI*. 2022. № 2. С. 23-27.

6. 10 Benefits of Spa Treatments. URL: <https://mountainsidespa.com/>

7. Кифяк В. Ф. Розвиток рекреації і туризму як один із чинників формування інвестиційної привабливості регіону. *Економіка та право*. 2013. № 1. С. 128-132.

8. Паламарек К. В., Романовська О. Л., Струтинська Л. Т. Кризові явища та їх вплив на функціонування індустрії гостинності. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту*. Чернівці, 2022. № 2 (86). С. 20-31.

9. Ткаченко А. М. Інновації та їх роль у готельно-ресторанному господарстві. URL: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2017/3_2017/8.pdf

10. WELLNESS & SPA The best wellness destinations in the world. URL: <https://www.cntraveller.com/gallery/best-spas-in-the-world>

11. Innovative spa solutions. URL: <http://www.inviion.com/research/>

12. The More You Know: 6 Tech Innovations to Make Your Spa Healthier. URL: <https://www.joinbld.com/blog/tech-innovations>

13. How Innovation Shapes the Spa Industry and Determines its Evolution. *Global Journal of Management and Business Research: F Real Estate Event & Tourism Management Volume*. 2014. Issue 2. Version 1.0, pp. 7-18.

References:

1. Barabash, E.V. (2014). Innovative technologies in the hotel business. *Perspektyvni naukovi doslidzhennia*. Available at: http://tourlib.net/statti_ukr/barabash.htm (Accessed 26.09.2022) (in Ukr.).

2. Hlebova, A.O. (2012). Innovative technologies in the tourism industry. *Ekonomika. Upravlinnia. Innovatsii*. vol. 2 (8). Available at: http://tourlib.net/statti_ukr/glebova2.htm (Accessed 26.09.2023) (in Ukr.).

3. Mochulska, O.M., Shulgai, A.G., Oshlyanska, O.A. (2019). Modern trends, determinants and prospects for the development of medical and health spa and wellness tourism in the world. *Visnyk sotsialnoi hihieny ta orhanizatsii okhorony zdorovia Ukrainy [Herald of social hygiene and health care organizations of Ukraine]*, vol. 3 (81), pp. 57-60 (in Ukr.).

4. Nagy, Andrea (2014). The Orientation towards Innovation of Spa Hotel Management: The Case of Romanian Spa Industry. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, pp. 425-431.

5. Gaba, M.I. (2022). Investment trends in the development of "spa" and "wellness" tourism. *Investytsiino-innovatsiina diialnist. Intelekt XXI [Investment and innovation activity. Intellect XXI]*, vol. 2, pp. 23-27.

6. Professional massage therapy in holladay utah. 10 Benefits of Spa Treatments (2021). Available at: <https://mountainsidespa.com/> (Accessed 26.09.2023).

7. Kyfyak, V.F. (2013). Development of recreation and tourism as one of the factors of formation of investment attractiveness of the region. *Ekonomika ta pravo [Economy and law]*, vol. 1, pp. 128-132 (in Ukr.).

8. Palamarek, K.V., Romanovska, O.L., Strutyńska, L.T. (2022). Crisis phenomena and their impact on the functioning of the hospitality industry. *Visnyk Chernivetskoho torhovelnno-ekonomichnoho instytutu [Bulletin of the Chernivtsi Trade and Economic Institute]*, vol. 2 (86), pp. 20-31 (in Ukr.).

9. Tkachenko, A.M. (2017). Innovations and their role in the hotel and restaurant industry. Available at: http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2017/3_2017/8.pdf (Accessed 26.09.2023) (in Ukr.).

10. Cntraveller (2021). *WELLNESS & SPA The best wellness destinations in the world*. Available at: <https://www.cntraveller.com/gallery/best-spas-in-the-world> (Accessed 26.09.2023).

11. Innovative (2023). *Innovative spa solutions Innovative spa solutions*. Available at: <http://www.inviion.com/research/> (Accessed 26.09.2023).

12. Boulevard (2022). *The More You Know: 6 Tech Innovations to Make Your Spa Healthier*. Available at: <https://www.joinblvd.com/blog/tech-innovations> (Accessed 26.09.2023).

13. Global Journal of Management and Business Research: F Real Estate Event & Tourism Management (2014). *How Innovation Shapes the Spa Industry and Determines its Evolution*. Vol.14, Issue 2, Version 1.0, pp. 7-18.

УДК 640.4:364-786.2

JEL Classification: L84,L89,I15,Z39

DOI: <http://doi.org/10.34025/2310-8185-2023-3.91.12>

Ольга Вдовічена, к.е.н., доцент,
<https://orcid.org/0000-0003-0768-5519>

Руслан Барбуца, магістр,
Чернівецький торговельно-економічний інститут ДТЕУ,
м. Чернівці

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОЄКТУВАННЯ ГОТЕЛЬНОГО ПІДПРИЄМСТВА З РЕАБІЛІТАЦІЙНИМ ЦЕНТРОМ ДЛЯ ВІДНОВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Анотація

Актуальність. Постановка проблеми. У зв'язку з продовженням військових дій в країні, збільшенням кількості залучених чоловіків до військової служби та ускладненими наслідками, які виникають під час повернення захисників до мирного життя, щораз більшої актуальності набуває реабілітація військовослужбовців.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні та розробці практичних рекомендацій щодо надання реабілітаційних послуг для відновлення військовослужбовців у готельних підприємствах. **Методологія дослідження.** Методика проведення досліджень ґрунтувалась на загальнонаукових методах: аналізу, синтезу, класифікації та оглядово-аналітичного методу, а також вивчення наукової літератури з теми дослідження. **Результати.** Сформульовано визначення поняття «реабілітація» та розглянуто традиційні і сучасні способи реабілітації.